

ความเป็นมา รูปแบบ และข้อดีของการเลือกตั้งประธานาธิบดีสาธารณรัฐฝรั่งเศส

Origin, Model and Advantages of the French Presidential Election

ณัฐวุฒิ คล้ายข้า¹

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

85 ถนนสกลมารุค ตำบลเมืองศรีโค อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 34190, ประเทศไทย

อีเมลติดต่อ: nuttawut.k@ubu.ac.th

Nuttawut Klaikham²

Faculty of Law, Ubon Ratchathani University

85 Sathonlamark Road, Mueang Si Khai, Warin Chamrap, Ubon Ratchathani 34190, Thailand

Email: nuttawut.k@ubu.ac.th

Received: August 5, 2021 Revised: October 30, 2021 Accepted: November 5, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความเป็นมา หลักการทั่วไป และรูปแบบของการเลือกตั้งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศส โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญและรัฐบัญญัติของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ตำรากฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง รายงานของหน่วยงานรัฐ และคำพิพากษาของศาลที่ผ่านมา

จากการศึกษาพบว่า ตำแหน่งประธานาธิบดีมีฐานะเป็นประมุขของรัฐ ซึ่งมีความสำคัญทางการเมืองต่อระบอบการปกครองรูปแบบกึ่งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศสในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ด้วยอำนาจที่สำคัญและบทบาทของประธานาธิบดีที่ถูกออกแบบมาโดยรัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1958 ให้เป็นศูนย์กลางของระบอบการเมืองฝรั่งเศส การเลือกตั้งประธานาธิบดีฝรั่งเศสจึงเป็นเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญต่อการเมืองของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มีการเปลี่ยนรูปแบบครั้งใหญ่โดยการทำประชามติของประชาชนเมื่อปี ค.ศ. 1962 ซึ่งได้เปลี่ยนรูปแบบจากการเลือกตั้งโดยอ้อมเป็นการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนเพื่อเสริมสร้างเสถียรภาพและความชอบธรรมให้แก่ฝ่ายบริหาร และระบบกฎหมายยังได้กำหนดรายละเอียดของผู้สมัครรับเลือกตั้งประธานาธิบดี รวมถึงสร้างองค์กรต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อดูแลและตรวจสอบการเลือกตั้งประธานาธิบดีอีกด้วย เพื่อให้การเลือกตั้งประธานาธิบดีนั้นมีความถูกต้องและสะท้อนเสียงของประชาชนชาวฝรั่งเศสตามหลักการประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: ความเป็นมา; รูปแบบ; ข้อดี; การเลือกตั้งประธานาธิบดี; สาธารณรัฐฝรั่งเศส

---

¹ อาจารย์.

² Lecturer.

Abstract

This article aims to study the origin, general principles and models of French presidential election. It is based on an analysis of French constitutional provisions and other legislations; textbooks on constitutional law and political institutions, reports of state agencies and court decisions.

Results show that French president is the head of state with an important political role for the current semi-presidential system of France. French president's important power and role was designed in Constitution 1958: the president is the center of French political system. Therefore, French election is a significant political event for Republic of France. French election model underwent a great change resulting from public referendum in 1962. Since then, in order to strengthen stability and legitimacy of the executive branch, indirect election model is replaced by direct election. Moreover, French legal system provides details of eligible president candidates and a number of organizations have been established to supervise and monitor presidential election. The ultimate goal is to ensure presidential election is full of integrity as well as to represent French people's voice adhering to the true democratic principle.

Keywords: Origin; Model; Advantages; Presidential Election; Republic of France

1. บทนำ

ในปี ค.ศ. 2022 นายเอ็มมานูเอล มาครง (Emmanuel Macron) ประธานาธิบดีสาธารณรัฐฝรั่งเศสคนปัจจุบัน จะหมดวาระในการดำรงตำแหน่ง ตลอดระยะเวลาของการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีคนปัจจุบันของสาธารณรัฐฝรั่งเศสต้องเผชิญกับเหตุการณ์สำคัญหลายเหตุการณ์ ทั้งกระแสความต้องการแยกตัวออกจากสหภาพยุโรปของประชาชนบางกลุ่ม (Frexit) ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากการแยกตัวออกจากสหภาพยุโรปของสหราชอาณาจักร (Brexit) การชุมนุมประท้วงซึ่งนำโดยกลุ่มเสื้อกั๊กเหลือง (Gilet Jaune) และล่าสุดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) เหตุการณ์เหล่านี้ย่อมจะต้องส่งผลต่อการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นในปีหน้าไม่มากก็น้อย

ตำแหน่งประธานาธิบดีเป็นตำแหน่งที่สำคัญในระบอบการปกครองของสาธารณรัฐฝรั่งเศส เพราะประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐ (Head of State) มีอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน อาทิ อำนาจในการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี (The Nomination of the Prime Minister)³ การถอดถอนนายกรัฐมนตรี (The Revocation of the Prime Minister)⁴ การเป็นประธานในการประชุมคณะรัฐมนตรี (The President of the Council of the Ministers)⁵ การยุบสภาผู้แทนราษฎร (The Dissolution of the National Assembly)⁶ รวมถึงอำนาจพิเศษในการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินรูปแบบต่าง ๆ (The Exceptional Powers)⁷ เป็นต้น

---

³ The Constitution of the French Republic, Article 8.

⁴ Ibid., Article 8.

⁵ Ibid., Article 9.

⁶ Ibid., Article 12.

⁷ Ibid., Article 16.

ด้วยความสำคัญของประธานาธิบดีดังกล่าว ทำให้การได้มาซึ่งประธานาธิบดีสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะต้องมีความเป็นประชาธิปไตย กล่าวคือต้องได้รับความชอบธรรมจากฉันทามติของประชาชน (The Popular Legitimacy) ดังนั้น ประธานาธิบดีต้องมาจากการเลือกตั้งโดยประชาชน โดยในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสระบุให้การเลือกตั้งประธานาธิบดีนั้นเป็นการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนแบบเสียงข้างมาก⁸ (Direct Universal Suffrage)

2. ความเป็นมาของการเลือกตั้งประธานาธิบดีโดยตรงจากประชาชนแบบเสียงข้างมาก

ในช่วงเริ่มต้นสาธารณรัฐที่ 5 ก่อนการแก้ไขรัฐธรรมนูญในปี ค.ศ. 1962 รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส (The Constitution of the Republic) กำหนดให้ประธานาธิบดีสาธารณรัฐฝรั่งเศสมาจากการเลือกตั้งทางอ้อมโดยคณะผู้เลือก (Electoral College)⁹ ซึ่งเป็นผู้แทนของสาธารณรัฐฝรั่งเศสประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น จำนวนประมาณ 80,000 คน การเลือกตั้งในครั้งนั้นมีผู้มาใช้สิทธิทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 99 โดยเลือกนายพลชาร์ล เดอ โกล (Charles de Gaulle) คิดเป็นร้อยละ 78 ซึ่งถือว่าการได้รับคะแนนเสียงข้างมากเด็ดขาดในการเลือกตั้งรอบแรก (The Absolute Majority at the First Round) ทำให้นายพล เดอ โกล ชนะการเลือกตั้งโดยไม่จำเป็นต้องจัดการเลือกตั้งรอบที่สอง¹⁰ และกลายเป็นประธานาธิบดีคนแรกของสาธารณรัฐที่ 5

สถานการณ์ของสาธารณรัฐฝรั่งเศสระหว่างปี ค.ศ. 1958 – ค.ศ. 1962 นั้น อาจกล่าวได้ว่า แม้จะมีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐที่มาจากการเลือกตั้ง แต่รูปแบบการปกครองนั้นยังคงเป็นระบอบรัฐสภา (Parliamentary System) มีเพียงสมาชิกสภาเท่านั้นที่เป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน รัฐมนตรีต่างล้วนมาจากพรรคการเมืองหลายพรรคการเมือง ซึ่งเมื่อเกิดความไม่ลงรอยกันหรือความเห็นต่างต่างกัน จะเกิดเหตุการณ์ที่ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยในประเด็นทางการเมืองจะลาออกจากการเป็นรัฐบาล และส่งผลให้ฝ่ายบริหารนั้นขาดเสถียรภาพ ดังเช่น การลาออกของรัฐมนตรี 5 คนจากพรรครีพับลิกัน (Mouvement Republicain Populaire: MRP) อันเนื่องมาจากความเห็นที่ไม่ลงรอยกันระหว่างพรรครีพับลิกัน (Mouvement Republicain Populaire: MRP) ที่สนับสนุนการแนวคิดประชาคมยุโรป ซึ่งแตกต่างกับประธานาธิบดี เดอ โกล ที่แสดงทัศนคติว่าตนไม่เห็นด้วยกับแนวคิดดังกล่าวในการปราศรัยต่อผู้สื่อข่าวลงวันที่ 15 พฤษภาคม ค.ศ. 1962¹¹

อีกทั้งบรรยากาศทางการเมืองของสาธารณรัฐฝรั่งเศสระหว่าง ค.ศ. 1958 - ค.ศ. 1962 เต็มไปด้วยความไม่ลงรอยกันระหว่างกลุ่มที่สนับสนุนแนวคิดของนายพลชาร์ล เดอ โกล ฝ่ายหนึ่ง (The Gaullist) กับผู้ที่ไม่สนับสนุนแนวคิดของประธานาธิบดีอีกฝ่ายหนึ่ง มีการแสดงออกซึ่งความไม่พอใจในตัวของประธานาธิบดีในทางการเมือง เช่น ความไม่พอใจจากสมาชิกสภาที่ประธานาธิบดี เดอ โกล แต่งตั้งนายจอร์จ ปอมปีดู (Georges Pompidou) ผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และไม่เคยเป็นรัฐมนตรีใด ๆ ด้วย ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี รวมถึงมีการก่อการร้ายที่เมืองเพอร์ตีต์ แคลมาร์ท (Petit – Clamart) ซึ่งเป็นการมุ่งสังหารประธานาธิบดี

⁸ Ibid., Article 6.

⁹ Vannapar Tirasangka, *France Republic Constitution and Organization of the Political Institutions* (Bangkok: Thammasat University Press, 2019), 175-176. [In Thai]

¹⁰ The Constitution of the French Republic, Article 7.

¹¹ National Institute of the Audiovisual, “Press Conference of the 15 May 1962 (European Questions),” last modified n.d., accessed September 1, 2021, <https://www.fresques.ina.fr/de-gaulle/fiche-media/Gaule00078/conference-de-presse-du-15-mai-1962-questions-europeennes.html/>

ความไร้เสถียรภาพทางการเมืองและบรรยากาศทางการเมืองที่ไม่ลงรอยดังกล่าว ทำให้ประธานาธิบดี เดอ โกล มีความประสงค์ที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการทำให้ฝ่ายบริหารมีเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น โดยได้เสนอให้มีการแก้ไขรูปแบบการเลือกตั้งประธานาธิบดีจาก “การเลือกตั้งโดยอ้อม” เป็น “การเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน” เพื่อให้ตำแหน่งประธานาธิบดีนั้นมีความชอบธรรมในทางการเมืองมากกว่าที่เป็นอยู่ในช่วงต้นของสาธารณรัฐที่ 5 การตัดสินใจดังกล่าวเกิดขึ้นในคราวประชุมคณะรัฐมนตรี (Council of the Ministers) ประจำวันที่ 12 กันยายน ค.ศ. 1962 โดยประธานาธิบดีเดอ โกล อาศัยอำนาจตามมาตรา 11 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส¹² ประกาศจัดทำประชามติ (The Referendum Announcement) ในประเด็นที่ว่า “เสนอโดยประธานาธิบดีต่อประชาชนชาวฝรั่งเศสว่า ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับร่างกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งประธานาธิบดีโดยตรงจากประชาชนแบบเสียงข้างมาก”¹³

การตัดสินใจใช้มาตรา 11 ประกาศจัดทำประชามติของประธานาธิบดีในครั้งนั้น ก่อให้เกิดกระแสต่อต้านจากสมาชิกรัฐสภาจำนวนมาก เพราะในทัศนะของสมาชิกรัฐสภาส่วนใหญ่เห็นว่าการจะขอแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้น แม้จะเป็นการขอทำประชามติก็ต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรและรัฐสภา ก่อนซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติ มาตรา 89 แห่งรัฐธรรมนูญในขณะนั้น แต่ประธานาธิบดีเลือกใช้อำนาจตามมาตรา 11 ซึ่งเป็นอำนาจเฉพาะตัวของประธานาธิบดีแทน การต่อต้านนั้นรุนแรงถึงขั้นเกิดการอภิปราย และลงมติไม่ไว้วางใจ (The Motion of Censure) รัฐบาลของนายกรัฐมนตรีจอร์จ ปอมปิดู ในวันที่ 5 ตุลาคม ค.ศ. 1962 ส่งผลให้นายกรัฐมนตรีต้องขอลาออกจากตำแหน่งต่อประธานาธิบดี เดอ โกล อย่างไรก็ตาม ประธานาธิบดีปฏิเสธการลาออกของนายกรัฐมนตรี และได้ตัดสินใจยุบสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 9 ตุลาคม ค.ศ. 1962 เพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดใหม่แทน

นอกจากความไม่เห็นด้วยของฝ่ายการเมืองแล้ว ฝ่ายตุลาการก็ได้มีการแสดงทัศนะในประเด็นการทำประชามติของประธานาธิบดี โดยในวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 1962 ศาลปกครองสูงสุด (The State Council) ได้ออกมาให้ความเห็นไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับการใช้อำนาจตามมาตรา 11 ของประธานาธิบดี โดยมองว่าขัดกับรัฐธรรมนูญ¹⁴ อย่างไรก็ตาม ศาลรัฐธรรมนูญ (The Constitutional Council) กลับมีทัศนะในทางตรงกันข้ามกับศาลปกครองสูงสุด แม้จะมีได้แสดงหรือตัดสินออกมาอย่างชัดเจนในคำพิพากษาก็ตาม โดยศาลปฏิเสธการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายที่เป็นการแสดงออกโดยตรงของผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยของชาติ ไว้ในคดีที่ประธานวุฒิสภาในขณะนั้นยื่นฟ้องคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญ

¹² Senate, “Constitution of the French Republic Original Text, Article 11,” last modified n.d., accessed September 1, 2021, https://www.senat.fr/evenement/revision/texte_origine.html#:~:text=Article%20premier,des%20peuples%20qui%20la%20composent/

¹³ French Government, “Adoption of the Election of the President of the Republic by Direct Universal Suffrage, published October 28, 1962,” last modified n.d., accessed September 1, 2021, <https://www.gouvernement.fr/partage/8744-28-octobre-1962-adoption-de-l-election-du-president-de-la-republique-au-suffrage-universel-direct/>

¹⁴ State Council, “the Origins of the State Council,” last modified n.d., accessed September 1, 2021, <https://www.conseil-etat.fr/le-conseil-d-etat/histoire-patrimoine/les-origines-du-conseil-d-etat/>

โดยในคำพิพากษาเลขที่ 62-20 DC ลงวันที่ 6 พฤศจิกายน ค.ศ. 1962¹⁵ ศาลรัฐธรรมนูญได้ตัดสินว่าศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจตรวจสอบในกรณีดังกล่าว ความตอนหนึ่งที่น่าสนใจว่า “พิเคราะห์จากบทบัญญัติมาตรา 61 แห่งรัฐธรรมนูญซึ่งให้อำนาจแก่ศาลรัฐธรรมนูญในการรับรองความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ และกฎหมายปกติซึ่งต้องถูกหรืออาจถูกตรวจสอบโดยศาลซึ่งมิได้ระบุอย่างชัดเจนว่า อำนาจนี้ขยายรวมถึงกฎหมายในระดับรัฐบัญญัติทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นกฎหมายที่ออกโดยรัฐสภาหรือกฎหมายที่ผ่านการลงประชามติของประชาชน หรืออำนาจนี้ถูกจำกัดไว้เฉพาะกฎหมายที่ออกโดยรัฐสภาเท่านั้น เมื่อพิจารณาจากเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญซึ่งได้ออกแบบให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย เห็นว่ากฎหมายตามมาตรา 61 นั้นหมายความว่าเฉพาะกฎหมายที่ออกโดยรัฐสภาเท่านั้น ไม่รวมถึงกฎหมายที่ผ่านความเห็นชอบโดยกระบวนการประชามติซึ่งเป็นการแสดงออกโดยตรงของผู้ทรงอำนาจอธิปไตย”

แม้ว่าเหตุการณ์บ้านเมืองของสาธารณรัฐฝรั่งเศสในขณะนั้นจะเกิดความไม่ลงรอยในประเด็นการจัดทำประชามติเพื่อขอแก้ไขรูปแบบการเลือกตั้งประธานาธิบดี อย่างไรก็ตาม การทำประชามติก็ได้เกิดขึ้นในวันที่ 28 ตุลาคม ค.ศ. 1962 และผลของการลงประชามติพบว่า มีประชาชนมาใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งหมดร้อยละ 76 และประชาชนเห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 62 และประชาชนที่ไม่เห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 37 ทำให้การเลือกตั้งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศสจึงเปลี่ยนจากการเลือกโดยตรงจากคณะผู้เลือก (Electoral College) มาเป็นการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนแบบเสียงข้างมาก (Direct Universal Suffrage) ในปี ค.ศ. 1962

3. การเลือกตั้งประธานาธิบดีโดยตรงจากประชาชนแบบเสียงข้างมาก

นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงระบบการเลือกตั้งเมื่อปี ค.ศ. 1962 การเลือกตั้งประธานาธิบดีโดยตรงจากประชาชนแบบเสียงข้างมาก กลายเป็นรูปแบบที่สาธารณรัฐฝรั่งเศสใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งประธานาธิบดี การหาเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดี และรูปแบบของการเลือกตั้งดังต่อไปนี้

3.1 คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งประธานาธิบดี

ผู้ที่ประสงค์ลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อชิงตำแหน่งประธานาธิบดีนั้น จะต้องมีความสัมพันธ์ตามที่ประมวลกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง (Electoral Code) กำหนดในประเด็นดังต่อไปนี้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งประธานาธิบดีต้องมีสัญชาติฝรั่งเศส¹⁶ อายุ 18 ปีขึ้นไป¹⁷ เป็นผู้ที่ได้ “ดำเนินการตามข้อบังคับที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการรับใช้ชาติ”¹⁸ ต้องไม่เป็นผู้ที่ถูกตัดสิทธิทางการเมือง¹⁹ ซึ่งเป็นคุณสมบัติพื้นฐานในการสมัครรับเลือกตั้ง

¹⁵ Constitutional Council, “Decision n° 62-20 DC of the 6th of November 1962,” last modified n.d., accessed September 1, 2021, <https://www.conseilconstitutionnel.fr/decision/1962/6220DC.html/>

¹⁶ The Electoral Code, Article L 44.

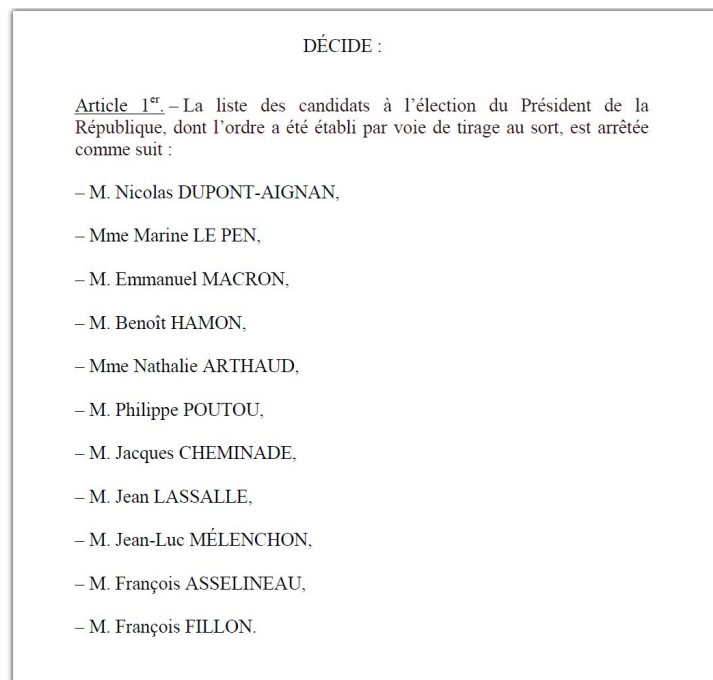
¹⁷ Ibid., Article LO 127.

¹⁸ Ibid., Article L 45.

¹⁹ Ibid., Article L 6.

อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้กำหนดห้ามมิให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีเกินกว่า 2 วาระติดต่อกัน²⁰ ดังนั้นบุคคลที่ได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีมาแล้ว 2 สมัยจะลงสมัครเพื่อชิงตำแหน่งเป็นสมัยที่ 3 ไม่ได้²¹

นอกจากคุณสมบัติพื้นฐานในการสมัครรับเลือกตั้งแล้ว ผู้ที่ประสงค์ที่จะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งประธานาธิบดีจะต้องมีคุณสมบัติพิเศษ โดยต้องเป็นบุคคลที่ได้รับการรับรองโดยผู้แทนประชาชน²² ซึ่งหลักการนี้ในภาษาฝรั่งเศสใช้คำว่า อีท ปาแอน (Etre Parraine) กล่าวคือ ผู้ที่จะสมัครเป็นผู้ทำชิงตำแหน่งประธานาธิบดีต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้แทนประชาชน เช่น นายกเทศมนตรี (Majors) สมาชิกสภาท้องถิ่น (Counselors of the Local Authorities) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (Representatives) หรือวุฒิสภา (Senates) จำนวนไม่น้อยกว่า 500 คน และผู้ที่ให้ความเห็นชอบจะต้องเป็นผู้แทนจากจังหวัดที่แตกต่างกันไม่น้อยกว่า 30 จังหวัด โดยศาลรัฐธรรมนูญจะเป็นผู้ตรวจสอบและประกาศรายชื่อผู้ที่รับรองจำนวน 500 คนนั้นของผู้สมัครแต่ละคนลงในราชกิจจานุเบกษา (Official Journal) และผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งตำแหน่งประธานาธิบดีต้องแถลงสถานะทางทรัพย์สินต่อศาลรัฐธรรมนูญอีกด้วย (A Declaration of Patrimonial Situation)

ตัวอย่าง: คำพิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญในการประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งประธานาธิบดีเมื่อปี ค.ศ. 2017²³

²⁰ Ibid.

²¹ Ferdinand Melin-Soucramanien and Pierre Pactet, *Constitutional Law*, 39th ed. (Paris Cedex: Dalloz, 2021), 149.

²² Jean Paul Jacque, *Constitutional Law and Political Institutions*, 13rd ed. (Paris Cedex: Dalloz, 2021), 183-184.

²³ Constitutional Council, “Decision n° 2017-165 PDR of the 18th of Mars 2017, List of the Candidates for the Presidential Election,” last modified n.d., accessed September 1, 2021, <https://www.conseilconstitutionnel.fr/decision/2017/2017165PDR.html/>

3.2 การหาเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดี

เมื่อทราบการประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิรับเลือกตั้งประธานาธิบดีของศาลรัฐธรรมนูญ การหาเสียงอย่างเป็นทางการ (The Official Electoral Campaign) จึงจะถือว่าได้เริ่มต้นขึ้น โดยกฎหมายได้กำหนดรายละเอียดการใช้จ่ายเงิน การรับเงินบริจาค การห้ามมิให้มีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในสัปดาห์สุดท้ายก่อนการเลือกตั้ง รวมถึงการห้ามเผยแพร่ผลการเลือกตั้งอีกด้วย และเพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน ระบบกฎหมายฝรั่งเศสจึงกำหนดองค์กรที่เข้ามาตรวจสอบไว้ ดังต่อไปนี้

คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการควบคุมการหาเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดี (The National of the Control of the Electoral Campaign in the View of the Presidential Election: CNCCEP) ประกอบด้วยสมาชิก 5 คน ได้แก่ รองประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นประธาน ประธานศาลฎีกา ประธานศาลตรวจเงินแผ่นดิน และผู้พิพากษาจากศาลปกครองสูงสุด ศาลฎีกา หรือศาลตรวจเงินแผ่นดิน อีก 2 คน โดยคณะกรรมการชุดนี้ทำหน้าที่ควบคุมให้ผู้สมัครทุกคนเคารพกติกาในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอย่างเสมอภาคกัน และควบคุมให้รัฐปฏิบัติต่อสมาชิกแต่ละท่านอย่างเท่าเทียมกันอีกด้วย²⁴

คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยบัญชีการหาเสียงเลือกตั้งและการสนับสนุนทางการเงินในทางการเมือง (The National Commission of the Accounts of Campaign and the Political Financial Support) ทำหน้าที่ตรวจสอบบัญชีการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งประธานาธิบดี ให้การรับรองหรือไม่ให้การรับรองบัญชีของผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมถึงการฟ้องคดีต่อศาลในกรณีที่บัญชีของผู้สมัครไม่ผ่านการรับรองหรือในกรณีที่ผู้สมัครมิได้ส่งบัญชีให้กับคณะกรรมการเพื่อดำเนินการตรวจสอบภายในระยะเวลาที่กำหนด²⁵

คณะกรรมการระดับสูงว่าด้วยการสื่อสาร (The Superior Council of the Audiovisual: CSA) มีหน้าที่ควบคุมให้มีการใช้เครื่องมือการสื่อสารในการหาเสียงอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงเวลาของการหาเสียงเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ ผู้สมัครรับเลือกตั้งประธานาธิบดีจะได้รับระยะเวลาในการหาเสียงผ่านสื่ออย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงสื่อมวลชนทั้งวิทยุและโทรทัศน์ต้องให้เวลาแก่ผู้สมัครแต่ละคนอย่างเท่าเทียมกันด้วย

การหาเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดีผ่านช่องทางโทรทัศน์ในรูปแบบเต็มเมื่อปี ค.ศ. 2017 พบว่าตลอดระยะเวลา 11 วัน ตั้งแต่วันที่ 10 - 21 เมษายน ค.ศ. 2017 ผู้สมัครรับเลือกตั้งประธานาธิบดีแต่ละคนจะได้รับเวลาในการหาเสียงผ่านโทรทัศน์ คนละ 8 ครั้ง ครั้งละ 3 นาที 30 วินาที โดยจะไม่มีผู้สมัครท่านใดได้รับโอกาสในการออกอากาศมากกว่า หรือได้รับระยะเวลาออกอากาศที่ยาวกว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งท่านอื่น²⁶

คณะกรรมการควบคุมการจัดทำผลสำรวจ (The Commission of Survey) มีหน้าที่ในการควบคุมการจัดทำผลสำรวจการเลือกตั้งซึ่งห้ามมิให้มีการเผยแพร่ผลสำรวจในระหว่าง 1 วันก่อนมีการเลือกตั้ง ซึ่งในทางปฏิบัตินั้นหมายความว่า นับตั้งแต่เวลา 0.00 น. ของวันก่อนมีการลงคะแนนเลือกตั้งจนถึงเวลา 20.00 น. ของวันลงคะแนนเลือกตั้ง

²⁴ National Commission of the Control of the Electoral Campaign in the View of the Presidential Election, "What's the Commission," last modified n.d., accessed September 1, 2021, <http://www.cnccep.fr/la-commission.html/>

²⁵ National Commission of the Accounts of Campaign and the Political Financial Support, "Role of the Commission," last modified n.d., accessed September 1, 2021, <http://www.cncfp.fr/index.php?art=690/>

²⁶ Superior Council of the Audiovisual, "Report on the Electoral Campaign: Presidential Election (23 April – 7 May 2017)," last modified April 24, 2018, accessed September 1, 2021, <https://www.csa.fr/Informer/Collections-du-CSA/Rapports-au-gouvernement/Rapport-sur-les-campagnes-electorales-Election-presidentielle-23-avril-7-mai-2017-elections-legislatives-11-18-juin-2017/>

3.3 การเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนแบบเสียงข้างมาก

การเลือกตั้งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศส คือ การเลือกตั้งโดยตรงโดยใช้การนับคะแนนเสียงข้างมากของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งและจัดการเลือกตั้งเป็น 2 รอบ โดยรอบแรกประชาชนจะลงคะแนนเสียงเลือกคนที่ตนประสงค์ให้เป็นประธานาธิบดี และรอบที่ 2 คือการคัดเลือกเฉพาะผู้ที่ได้คะแนนมากที่สุด 2 คนแรกมาแข่งขันกันอีกครั้ง โดยวันเลือกตั้งรอบที่ 2 จะจัดขึ้นใน 2 สัปดาห์ถัดจากการเลือกตั้งรอบแรก

หากเปรียบเทียบกับ การเลือกตั้งรูปแบบอื่น ๆ เช่น การเลือกตั้งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศสก่อนเปลี่ยนรูปแบบเลือกตั้ง การเลือกตั้งประธานาธิบดีโดยกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกประธานาธิบดีของประเทศเยอรมัน (Bundesversammlung) หรือ การเลือกผู้นำฝ่ายบริหารของประเทศไทย ในทัศนะของผู้เขียนเห็นว่า การเลือกตั้งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีข้อดี คือ ความชัดเจน ความง่ายในการทำความเข้าใจ และความ เป็นประชาธิปไตยทางตรง

การเลือกตั้งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีความชัดเจนและเป็นประชาธิปไตย เพราะเป็นการเลือกตั้งโดยตรงโดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ดังนั้น กฎเกณฑ์ต่าง ๆ สำหรับผู้ไปเลือกตั้ง ก็จะเป็นแบบเดียวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กล่าวคือ ประชาชนชาวฝรั่งเศสที่มีอายุ 18 ปี ย่อมรู้ว่าพวกเขาเป็นผู้มีสิทธิในการเลือกผู้นำฝ่ายบริหารของตนเอง ต้องศึกษาข้อมูล พังการปราศรัยของผู้ลงสมัคร รวมถึงวางแผนเดินทางหรือวางแผนการเลือกตั้งล่วงหน้าในกรณีที่เกิดการเลือกตั้งของตนอยู่ห่างจากถิ่นพำนักปัจจุบัน

การเลือกตั้งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศสส่งต่อความเข้าใจ เมื่อเปรียบเทียบกับ การเลือกผู้นำฝ่ายบริหารของหลาย ๆ ประเทศ เพราะเป็นการเลือกตั้งโดยตรง กล่าวคือ ประชาชนเป็นคนเลือกประธานาธิบดี หากทราบคะแนนว่าท่านใดชนะการเลือกตั้ง ประชาชนจะทราบได้ทันทีว่าผู้นำประเทศคนใหม่ ของพวกเขานั้นคือใคร และการนับคะแนนจากเสียงข้างมากนั้นเป็นการนับคะแนนที่ไม่มีความยุ่งยาก เพราะไม่ต้องมีสูตรในการคิดคะแนน ไม่มีประเด็นการโต้แย้งวิธีการคิดคะแนน รวมถึงไม่ต้องสร้างองค์กรขึ้นมาเป็นผู้รับผิดชอบ ในการคิดคะแนนด้วย

ตารางแสดงผลการเลือกตั้งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศส เมื่อปี ค.ศ. 2017²⁷

ผู้สมัครรับเลือกตั้ง	การเลือกตั้งวันที่ 1		การเลือกตั้งวันที่ 2	
	วันที่ 23 เมษายน ค.ศ. 2017		วันที่ 7 พฤษภาคม ค.ศ. 2017	
	คะแนนเสียง	คิดเป็นร้อยละ	คะแนนเสียง	คิดเป็นร้อยละ
Emmanuel Macron	8,656,346	24.01	20,742,128	66.10
Marine Le Pen	7,678,491	21.30	10,638,475	33.90
François Fillon	7,212,995	20.01		
Jean-Luc Melenchon	7,059,951	19.58		
Benoît Hamon	2,291,288	6.36		
Nicolas Dupont-Aignan	1,695,000	4.70		
Jean Lassalle	435,301	1.21		
Philippe Poutou	394,505	1.09		
François Asselineau	332,547	0.92		
Nathalie Arthaud	232,384	0.64		
Jacques Cheminade	65,586	0.18		

²⁷ Ministry of Interior, "Result of the presidential election 2017," last modified n.d., accessed September 1, 2021, [https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/electresult__presidentielle-2017/\(path\)/presidentielle-2017/FE.html/](https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/electresult__presidentielle-2017/(path)/presidentielle-2017/FE.html/)

การเลือกตั้ง 2 รอบในลักษณะนี้มีข้อดี คือ เป็นการแก้จุดบกพร่องของระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากแบบ 1 รอบที่อาจไม่ได้สะท้อนเสียงส่วนใหญ่ของประเทศ เมื่อพิจารณาจากตารางของการเลือกตั้งรอบที่ 1 จะเห็นว่าประชาชนเลือกนายเอ็มมานูเอล มาครง ประมาณ 8,600,000 คน คิดเป็นเพียงร้อยละ 24 ของประชาชนผู้มาออกเสียงเลือกตั้ง แต่คนที่ไม่เลือกนายเอ็มมานูเอล มาครง คิดเป็นร้อยละ 66 ของประชาชนผู้มาออกเสียงเลือกตั้ง ถ้าใช้การเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากครั้งเดียว ประชาชนชาวฝรั่งเศสก็จะมีข้อกังขาเพราะคนเลือกนายเอ็มมานูเอล มาครง เพียงร้อยละ 24 เท่านั้น แต่คนที่ไม่เลือกนายเอ็มมานูเอล มาครง มีถึงร้อยละ 66

ดังนั้น ระบบการเลือกตั้งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศสจึงมีการเลือกตั้งประธานาธิบดีรอบที่ 2 โดยนำเฉพาะบุคคลที่ได้ อันดับ 1 และ 2 ในการเลือกตั้งรอบแรกมาแข่งกันในรอบที่ 2 เท่านั้น (อันดับสามจนถึง อันดับสุดท้ายถือว่าตกรอบ) เมื่อพิจารณาจากการเลือกตั้งรอบที่ 2 พบว่าประชาชนชาวฝรั่งเศสยังคงเลือกนายเอ็มมานูเอล มาครง ด้วยคะแนนเสียงคิดเป็นร้อยละ 66.90 ส่วนคนที่ไม่เลือกคิดเป็นร้อยละ 33.10 ดังนั้น การเลือกตั้งวันที่สองจึงเป็นการย้ำประชาชนอีกทีว่าจะยังเลือก 1 ใน 2 คนนี้เป็นประธานาธิบดีหรือไม่ และก็พบว่าคนส่วนใหญ่ก็ได้เลือกนายเอ็มมานูเอล มาครง เป็นประธานาธิบดี ดังนั้น ที่มาของประธานาธิบดีฝรั่งเศสจึงสะท้อนเสียงของประชาชนอย่างแท้จริง

การเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนแบบเสียงข้างมาก กลายเป็นวิธีการเลือกตั้งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศส โดยมีการจัดการเลือกตั้งมาแล้วทั้งหมด 10 ครั้ง มีประธานาธิบดีจากการเลือกตั้งระบบนี้ทั้งหมด 8 คน ได้แก่ 1) นายพลชาร์ล เดอ โกล, 2) นายจอร์จ ปอมปิดู, 3) นายวาเลรี ชีสการ์ เดสตาง (Valery Giscard d Estaing), 4) นายฟร็องซัว มิแตร์อง (Francois Mitterrand), 5) นายฌัก ชีรัก (Jacques Chirac), 6) นายนิโกลา ซาร์กอซี (Nicolas Sarkozy), 7) นายฟร็องซัว โอล็องด์ (Francois Hollande) และ 8) นายเอ็มมานูเอล มาครง ซึ่งเป็นประธานาธิบดีคนปัจจุบัน

4. การตรวจสอบการเลือกตั้งประธานาธิบดีโดยศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา 58 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส²⁸ กำหนดไว้ว่า

“ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ดูแลตรวจสอบความถูกต้องของการเลือกตั้งประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐ ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ตรวจสอบข้อร้องเรียนและประกาศผลการเลือกตั้ง”

จากบทบัญญัติดังกล่าวทำให้ทราบว่าศาลรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสมีบทบาทที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งใน 2 มิติ ได้แก่ 1) ภารกิจในฐานะที่เป็นผู้ดูแล (Regulator) และ 2) ภารกิจในฐานะผู้ตรวจสอบหรือเป็นศาลนั่นเอง (Judge)²⁹

ศาลรัฐธรรมนูญของฝรั่งเศสมีภารกิจตรวจสอบในฐานะผู้ดูแล การเลือกตั้งประธานาธิบดี ดังต่อไปนี้

- 1) การตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยเฉพาะในประเด็นการรับรองจากผู้แทน 500 คน

²⁸ Nantawat Boramanand, *Translation of the French Constitution of 1958*, 2nd ed. (Bangkok: Winyuchon Publication House 2006), 84-85. [In Thai]

²⁹ Constitutional Council, “The Different Types of Possible Litigations on the Subject of the Presidential Election 2017,” last modified n.d., accessed September 1, 2021, <https://www.presidentielle2017.conseil-constitutionnel.fr/tout-savoir/recours/index.html/>

(The Patronages), 2) การประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง และ 3) การควบคุมการเลือกตั้ง ณ จุดลงคะแนน ในวันลงคะแนนเลือกตั้งโดยความร่วมมือกับผู้พิพากษาศาลยุติธรรมและศาลปกครอง

นอกจากภารกิจคดี ภารกิจตรวจสอบในฐานะผู้ควบคุมการเลือกตั้งแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญยังมีภารกิจ ในฐานะเป็นผู้พิพากษา ในคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ได้แก่ 1) คดีการฟ้องขอให้ยกเลิกรัฐกฤษฎีกาว่าด้วยการกำหนด รายละเอียดของการเลือกตั้ง (The Decree of Convocation of the Electors), 2) คดีการฟ้องโต้แย้งบัญชี รายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง, 3) คดีฟ้องร้องด้วยเหตุที่ไม่เห็นด้วยกับผลการเลือกตั้ง และ 4) คดีโต้แย้งคำวินิจฉัยต่าง ๆ ที่ออกโดยคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยบัญชีการหาเสียงเลือกตั้งและการสนับสนุนทางการเงินในทางการเมือง

มีสิทธิฟ้องคดีโดยทั่วไป คือ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคน ผู้ว่าราชการ และผู้สมัครรับเลือกตั้งนั่นเอง เว้นแต่ในกรณีฟ้องขอให้แย้งคำวินิจฉัยต่าง ๆ ที่ออกโดยคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยบัญชีการหาเสียงเลือกตั้ง และการสนับสนุนทางการเงินในทางการเมือง ที่ผู้มีสิทธิฟ้องคดีต้องเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เกี่ยวข้อง

5. บทวิเคราะห์

จากการศึกษาความเป็นมา ที่มาทางกฎหมาย และกระบวนการของการเลือกตั้งประธานาธิบดี ของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ผู้เขียนขอเสนอบทวิเคราะห์ที่น่าสนใจ 2 ประการ ดังต่อไปนี้

5.1 การเลือกตั้งประธานาธิบดีฝรั่งเศสง่ายต่อการทำความเข้าใจของประชาชนและสะท้อนเสียงของประชาชนที่แท้จริง

เมื่อเปรียบเทียบกับ การสรรหาผู้นำฝ่ายบริหาร (Nomination) หรือการเลือกตั้งผู้นำฝ่ายบริหาร (Election) ของประเทศในโลกร่วมสมัยโดยอื่น ๆ หรือแม้กระทั่งเปรียบเทียบกับ การเลือกประธานาธิบดี โดยคณะผู้เลือกตั้งของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ก่อนการเปลี่ยนแปลงในปี ค.ศ. 1962 ด้วยปัจจุบันที่สาธารณรัฐฝรั่งเศสออกแบบให้มีการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน โดยให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปเลือกตั้งประธานาธิบดี จำนวน 2 รอบ ซึ่งประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะทราบว่าตนมีสิทธิและจะต้องเป็นผู้ไปใช้สิทธิของตนในการเลือก ผู้นำประเทศ ผู้เขียนเห็นว่า การเลือกตั้งลักษณะนี้สามารถทำความเข้าใจได้ง่ายและสะดวกในการปฏิบัติ

ปัญหาด้านความชอบธรรมของการได้มาซึ่งผู้นำฝ่ายบริหารอาจเกิดขึ้นได้บ่อยครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่ประชาชนไม่ให้สิทธิเลือกตั้งผู้นำฝ่ายบริหารโดยตรง ยกตัวอย่างเช่น การเลือกตั้งประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกาเมื่อปี ค.ศ. 2016 ที่ผลลัพธ์โดยระบบการคิดคะแนน คุณดอนัลด์ ทรัมป์ (Donald J. Trump) จากพรรครีพับลิกัน เป็นผู้ชนะ คุณฮิลลารี คลินตัน (Hillary Clinton) จากพรรคเดโมแครต ด้วยคะแนนเสียง 304 ต่อ 227 คะแนน แต่เมื่อพิจารณาจากคะแนนนิยม หรือ “ป๊อปปูล่าโหวต” (Popular Vote) พบว่า คุณฮิลลารี คลินตัน ได้คะแนนร้อยละ 48.18 ซึ่งมากกว่า คุณดอนัลด์ ทรัมป์ ที่ได้คะแนนร้อยละ 46.09 กรณีเช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดความไม่ชอบธรรมในทางข้อเท็จจริงในลักษณะที่ว่า ผู้ชนะการเลือกตั้งกลับมิใช่ผู้ที่ได้ คะแนนเสียงจากประชาชนมากที่สุด³⁰

³⁰ Federal Election Commission, “Federal Election 2016 Election Results for the U.S. President the U.S. Senate and the U.S. House of Representatives,” last modified n.d., accessed September 1, 2021, <https://www.fec.gov/resources/cmscontent/documents/federalelections2016.pdf/>

ปัญหาด้านความชอบธรรมของการได้มาซึ่งผู้นำฝ่ายบริหารที่เกิดขึ้นในระบบการเลือกตั้งของประเทศสหรัฐอเมริกา จะไม่เกิดขึ้นในสาธารณรัฐฝรั่งเศส เพราะรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ออกแบบให้การเลือกตั้งประธานาธิบดีเป็นการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน เพราะฉะนั้นทุกคะแนนเสียงที่ใช้ในการตัดสินว่าใครจะเป็นผู้นำของประเทศล้วนมาจากประชาชนโดยตรง ไม่ใช่ทั้งคณะผู้เลือกและสมาชิกรัฐสภา อีกทั้งกฎหมายยังกำหนดให้มีการเลือกตั้งประธานาธิบดี 2 รอบ ในกรณีที่การเลือกตั้งวันแรกไม่ได้เสียงเอกฉันทจากประชาชน จึงเป็นการแก้ปัญหากรณีที่ผู้ลงสมัครอันดับที่ 1 และ 2 ได้คะแนนที่ไม่แตกต่างกันมาก โดยให้ประชาชนเลือกอีกครั้งว่าประชาชนต้องการให้ใครเป็นประธานาธิบดี ระหว่างผู้สมัครที่ได้คะแนนมากที่สุด ในการเลือกตั้งวันแรก 2 คน ซึ่งจะทำให้เกิดความชัดเจนในทางสถิติ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในหัวข้อ 3.3 ดังนั้น การเลือกตั้งประธานาธิบดีฝรั่งเศสจึงเป็นการสะท้อนเสียงของประชาชนอย่างแท้จริงเพราะประชาชนเลือกประธานาธิบดีโดยตรงและใช้หลักคะแนนเสียงข้างมาก

5.2 การเลือกตั้งประธานาธิบดีฝรั่งเศสโดยตรงสามารถจัดปัญหา ข้อสงสัยอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้น ในภายหลังได้

การเลือกตั้งประธานาธิบดีโดยตรงจากประชาชน สามารถจัดประเด็นทางการเมืองต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ เช่น สมาชิกของรัฐสภาควรมีอำนาจในการเลือกผู้นำฝ่ายบริหารหรือไม่ ควรมีคณะผู้เลือกเป็นผู้อำนวยการเลือกผู้นำฝ่ายบริหารหรือไม่ ผู้นำฝ่ายบริหารควรมีจุดเชื่อมโยงกับประชาชนมากขึ้นหรือไม่ เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น กรณีที่เกิดขึ้นกับการเลือกนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย ภายใต้กติกาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ให้อำนาจแก่สมาชิกวุฒิสภา (สว.) ในการเลือกผู้นำฝ่ายบริหารที่ก่อให้เกิดปัญหา และข้อสงสัยอื่น ๆ ตามมาภายหลัง เช่น “สมาชิกวุฒิสภา (สว.) ควรมีอำนาจเลือกนายกหรือไม่” “ควรให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) ในฐานะตัวแทนของประชาชนที่มาจากการเลือกตั้งเป็นผู้เลือกนายกแต่เพียงฝ่ายเดียวหรือไม่” “ควรจำกัด หรือยกเลิกอำนาจ สมาชิกวุฒิสภา (สว.) ในการเลือกนายกรัฐมนตรีหรือไม่”³¹

หากระบบกฎหมายออกแบบให้ประชาชนเป็นผู้เลือกนายกรัฐมนตรีโดยตรง ก็จะไม่มี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) หรือสมาชิกวุฒิสภา (สว.) คนใดเป็นผู้เลือกนายกรัฐมนตรีแทนประชาชน ซึ่งส่งผลให้คำถามหรือประเด็นที่เกี่ยวกับความเหมาะสม ความชอบธรรม ที่มาของบุคคลกลุ่มนั้น รวมถึงความเป็นกลางของบุคคลกลุ่มนั้น จะไม่เกิดขึ้น และทำให้การได้มาของผู้นำฝ่ายบริหารสะท้อนเสียงของประชาชนอย่างแท้จริง

แต่จากการศึกษาการเลือกตั้งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศส พบว่า “ไม่มี” คำถามเหล่านี้เกิดขึ้น เพราะกฎหมายออกแบบให้ประชาชนเป็นผู้เลือกประธานาธิบดีโดยตรง เพราะฉะนั้นคำถามด้านความชอบธรรม หรือความเหมาะสมของคณะผู้เลือกหรือของประธานาธิบดีเองจะไม่ปรากฏขึ้นเลย ในประเด็นนี้ ผู้เขียนคิดว่าเห็นควรเสนอไปยังผู้มีอำนาจแก้ไขรัฐธรรมนูญว่า ควรนำแนวคิดของสาธารณรัฐฝรั่งเศสในประเด็นนี้ มาศึกษาเพื่อนำไปปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องในอนาคตต่อไป หากในอนาคตมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยให้ประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งผู้นำฝ่ายบริหารได้โดยตรง ก็จะไม่มีปัญหาความชอบธรรมด้านที่มาของผู้นำฝ่ายบริหารดังเช่นที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน

³¹ Ibid., Article 272.

6. สรุปผล

การเลือกตั้งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีชื่อเรียกว่า การเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนแบบเสียงข้างมาก โดยจะมีการจัดการเลือกตั้ง 2 วัน โดยวันที่สองจะจัดห่างจากการเลือกตั้งวันแรก 14 วัน การเลือกตั้งรูปแบบนี้มีข้อดีคือ สะท้อนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ง่ายต่อความเข้าใจ และมีความชัดเจนเพราะประชาชนเป็นคนเลือกประธานาธิบดีโดยตรง ระบบการเลือกตั้งนี้เป็นผลมาจากปัญหาการเมืองในช่วงต้นของสาธารณรัฐที่ 5 ที่เกิดปัญหาว่าฝ่ายบริหารขาดเสถียรภาพ นายพลชาร์ล เดอ โกล จึงได้ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ ขอจัดทำประชามติในการแก้ไขรูปแบบการเลือกตั้งประธานาธิบดี ซึ่งผลออกมาว่าประชาชนเห็นด้วย จึงทำให้ระบบการเลือกตั้งของสาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนแบบเสียงข้างมากมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ กฎหมายได้กำหนดคุณสมบัติทั่วไปของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และคุณสมบัติเฉพาะที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องได้รับการรับรองจากผู้แทนประชาชนไม่น้อยกว่า 500 คน และยังได้กำหนดกติกากในการหาเสียงเลือกตั้งรวมถึงองค์กรตรวจสอบการเลือกตั้งในประเด็นต่าง ๆ ไว้ด้วย เพื่อให้ผู้สมัครเข้าชิงตำแหน่งประธานาธิบดีได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน

สาธารณรัฐฝรั่งเศสมีการจัดการเลือกตั้งประธานาธิบดีรูปแบบนี้มาแล้วทั้งหมด 10 ครั้ง และมีประธานาธิบดีจากการเลือกตั้งรูปแบบนี้ทั้งหมด 8 คน โดยประธานาธิบดีคนปัจจุบันคือนายเอ็มมานูเอล มาครง ผู้ซึ่งกำลังจะหมดวาระในปี ค.ศ. 2022 ด้วยสถานการณ์ปัจจุบันที่สาธารณรัฐฝรั่งเศสต้องเผชิญกับปัญหาในหลาย ๆ ด้านและโดยเฉพาะอย่างยิ่งการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ทำให้การเลือกตั้งในปีหน้าของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้นย่อมมีความสำคัญต่ออนาคตของประเทศอย่างแน่นอน

References

- Constitutional Council. “The Different Types of Possible Litigations on the Subject of the Presidential Election 2017.” Last modified N.d. Accessed September 1, 2021. <https://www.presidentielle2017.conseil-constitutionnel.fr/tout-savoir/recours/index.html/>
- Federal Election Commission. “Federal Election 2016 Election Results for the U.S. President the U.S. Senate and the U.S. House of Representatives.” Last modified N.d. Accessed September 1, 2021. <https://www.fec.gov/resources/cms-content/documents/federaelections2016.pdf/>
- Ferdinand Melin-Soucramanien and Pierre Pactet. *Constitutional Law*. 39th ed. Paris Cedex: Dalloz, 2021.
- French Government. “Adoption of the Election of the President of the Republic by Direct Universal Suffrage, Published October 28, 1962.” Last modified N.d. Accessed September 1, 2021. <https://www.gouvernement.fr/partage/8744-28-octobre-1962-adoption-de-l-election-du-president-de-la-republique-au-suffrage-universel-direct/>
- Jacque, Jean Paul. *Constitutional Law and Political Institutions*. 13rd ed. Paris Cedex: Dalloz, 2021.
- Ministry of Interior. “Result of the Presidential Election 2017.” Last modified N.d. Accessed September 1, 2021. [https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Lesresultats/Presidentielles/elecresult__presidentielle-2017/\(path\)/presidentielle-2017/FE.html/](https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Lesresultats/Presidentielles/elecresult__presidentielle-2017/(path)/presidentielle-2017/FE.html/)

-
- Nantawat Boramanand. *Translation of the French Constitution of 1958*, 2nd ed. Bangkok: Winyuchon Publication House, 2006. [In Thai]
- National Commission of the Accounts of Campaign and the Political Financial Support. “Role of the Commission.” Last modified N.d. Accessed September 1, 2021. <http://www.cnccfp.fr/index.php?art=690/>
- National Commission of the Control of the Electoral Campaign in the View of the Presidential Election. “What’s the Commission.” Last modified N.d. Accessed September 1, 2021. <http://www.cncccep.fr/la-commission.html/>
- National Institute of the Audiovisual. “Press Conference of the 15 May 1962 (European Questions).” Last modified N.d. Accessed September 1, 2021. <https://www.fresques.ina.fr/de-gaulle/fiche-media/Gaule00078/conference-de-presse-du-15-mai-1962-questions-europeennes.html/>
- Senate. “Constitution of the French Republic Original Text, Article 11.” Last modified N.d. Accessed September 1, 2021. https://www.senat.fr/evenement/revision/texte_origine1.html#:~:text=Article%20premier,des%20peuples%20qui%20la%20composent/
- State Council. “The Origins of the State Council.” Last modified N.d. Accessed September 1, 2021. <https://www.conseil-etat.fr/le-conseil-d-etat/histoire-patrimoine/les-origines-du-conseil-d-etat/>
- Superior Council of the Audiovisual. “Report on the Electoral Campaign: Presidential Election (23 April – 7 May 2017).” Last modified April 24, 2018. Accessed September 1, 2021. <https://www.csa.fr/Informer/Collections-du-CSA/Rapports-au-gouvernement/Rapport-sur-les-campagnes-electorales-Election-presidentielle-23-avril-7-mai-2017-elections-legislatives-11-18-juin-2017/>
- Vannapar Tirasangka. *France, Republic Constitution, and Organization of the Political Institutions*. Bangkok: Thammasat University Press, 2019. [In Thai]